Ünite

1

Temel Hukuk Kavramları

Hangi Kavramlar Bilinmeli?

Butlan: Sakatlık/eksiklik
Doktrin: Bilimsel görüş
Edim: Borcun konusu
Emprevizyon: Öngörülmezlik
Gayrimenkul: Taşınmaz mal
Hısımlık: Akrabalık
Hususi: Özel
İbra: Alacaktan vazgeçme
İcap: Teklif
İçtihad: Hukuk yaratma
İfa: Borcun yerine getirilmesi
İlliyet bağı: Neden sonuç ilişkisi
İnfisah: Dağılma
Karine: Aksi ispatlanabilir
Kayın hısımlığı: Eşin akrabaları ile hısımlık
Menkul: Taşınır mal
Meşru: Yasal
Muris: Ölen, miras bırakan kişi
Muvazaa: Gizli işlem
Müdafaa: Savunma
Müflis: İflas eden kişi
Taksir: Bilmeden/istemeden
Tecdit: Yenileme
Tereke: Miras
Umumi: Genel
Yaptırım: Tepki
Zaruret hâli: Zorda kalma

SOSYAL HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR

Sosyal hayatın düzen içerisinde akıp gidebilmesi için kurallara ihtiyacı vardır.

Kural dediğimizde, düzen dediğimizde ilk akla gelen hukuk kurallarıdır. Ancak sosyal hayatta düzen sağlayan başka kurallar da mevcuttur. Bu kurallar:

AHLAK KURALLARI (İyi - Kötü Davranışlar)

Sosyal hayat içerisinde insanların başkalarına ya da kendilerine karşı nasıl davranılması gerektiğini düzenleyen kurallar ahlak kurallarıdır. Objektif ve subjektif olarak ikiye ayrılır.

- **Objektif Ahlak Kuralları:** Başkalarına karşı davranışlarla ilgilidir. (Ona karşı→Objektifin "O" harfi "Ona karşı"yı hatırlatsın).

ÖRNEK Otobüste ihtiyacı olan birine yer vermek.

- **Subjektif Ahlak Kuralları:** Kendi nefsimize karşı sorumlu olduğumuz davranışlardır. (Sana karşı→Subjektifin "S" harfi "Sana karşı"yı hatırlatsın.)

ÖRNEK Yalan söylememek
İyi insan olmak
Kötü hisler beslememek

GÖRGÜ KURALLARI (Olay-Davranış)

Olaylar karşısında toplumun çoğunluğunun yöneldiği ortak davranışlardır. Görgü kurallarının diğer adı **adabımuaşeret** kurallarıdır.

ÖRNEK Yemek adabı, düğünde takı takmak, bayram ziyareti, kılık kıyafet, selamlaşma

Dikkat Edilmeli

Askerin komutanını selamlaması hukuk kuralıdır.

DİN KURALLARI

Allah tarafından peygamberler ve kitaplar aracılığıyla gönderilen kurallardır. Uhrevi ve dünyevi olarak ikiye ayrılır.

Uhrevi Din Kuralları: (Kul-Allah) Ahiret hayatıyla ilgili kurallardır.

ÖRNEK Namaz kılmak, oruç tutmak vb.

Dünyevi Din Kuralları: (Kul-Kul) Dünya hayatıyla ilgili kurallardır.

ÖRNEK Hırsızlık yapmamak, yalan söylememek, başkasının malına ve canına zarar vermemek vb.

ÖRF-ÂDET KURALLARI (Devamlılık-Tekrarlanan Davranış)

Gelenek göreneklerdir. Devamlı ve tekrarlanan kurallar örf-âdet kuralı hâline gelmiştir.

ÖRNEK Kına gecesi, gelin alma…

HUKUK KURALLARI

Toplumsal hayatta kişilerin diğer kişilerle, kişilerin bireylerle olan ilişkilerini düzenleyen maddi yaptırımlı kurallar bütünüdür.

Dikkat Edilmeli

Hukuk kurallarını diğer sosyal kurallardan ayıran önemli ve tek fark yaptırımının maddi olmasıdır.

Hukuk Kurallarının Amaçları

- *Kişilerin haklarını korumak ve güvence altına almak*
- *Adaleti sağlamak*
- *Toplumsal düzeni korumak*
- *Toplumda barışı sağlamak*
- *Toplumdaki yeni değişikliklere cevap vermek*

Dikkat Edilmeli

Toplumun ihtiyaçları gereği sosyal düzen kuralları -özellikle ahlak kuralları- hukuk kuralına dönüşebilir. Bugün Medeni Kanun'da düzenlenen nafaka yükümlülüğü ahlak kuralları kaynaklıdır. Zaman içinde hukuk kuralına dönüşmüştür.

NAFAKA

Yoksul duruma düşecek olan alt soy, üst soy ve eşe yapılan yardım.

ÖRNEK Ahmet'in yoksul durumda olan arkadaşına yardım etmemesi ahlak ve din kurallarına aykırıdır fakat Mehmet'in yoksul durumda olan annesine yardım etmemesi ahlak ve din kuralları yanında hukuk kurallarına da aykırıdır.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi kişiler aralarında nafaka ilişkisi varsa (anne, baba ve eş gibi) bu durum hukuk kurallarında düzenlenmiştir.

YAPTIRIM (MÜEYYİDE)

Sosyal hayatı düzenleyen kurallara uyulmadığında karşılaşılan tepkiye yaptırım denir. Maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır.

- **Maddi Yaptırım:** *Hukuk kurallarına uyulmadığında karşılaşılan tepkilerdir.*
- **Manevi Yaptırım:** *Ahlak, görgü, din, örf-âdet kurallarında uygulanan tepkilerdir.*

Hangi ÖRNEK

Sosyal hayatı düzenleyen kurallara uyulmadığında karşılaşılan tepki aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ceza B) Cebri icra C) Tazminat

D) Müeyyide E) İptal

Hangi ÇÖZÜM

Bu tarz sorularda genellikle ceza seçeneği düşünülür. Oysa ceza yaptırım türlerinden sadece biridir. Soru kökünde altı çizilmesi gereken "tepki" kelimesidir. Kurallara uyulmadığında karşılaşılan tepkiye "yaptırım", diğer adıyla "müeyyide" denir.

Cevap: D [Müeyyide (Yaptırım)]

MADDİ YAPTIRIM TÜRLERİ

Maddi yaptırım, hukuk kurallarına uyulmadığında karşılaşılan tepkidir. Maddi yaptırımda devlet otoritesi vardır. Bu yüzden daha caydırıcı ve etkilidir. Maddi yaptırım türleri şunlardır:

CEZA

Suçun yaptırımıdır. Suç varsa ceza vardır. Suçun türüne göre uygulanacak cezalar da farklılık gösterir.

ÖRNEK Para cezası, hapis cezası (Süreli hapis-süresiz hapis cezası)

Dikkat Edilmeli

Disiplin cezaları (Statü sahiplerine verilir.) Türk Ceza Kanunu'nda değil 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması, meslekten men disiplin cezası türleridir.

Dikkat Edilmeli

- İhtiyacı olan birine yardım etmeyen kişiyi kınamak manevi yaptırımdır.
- Memura verilen disiplin cezalarından biri olan kınama maddi yaptırımdır.

CEBRÎ İCRA

Borç ilişkisinde borcun ödenmemesi durumunda devlet zoruyla borcun icra ile tahsili yerine getirilmesidir. Burda borcu sadece para borcu olarak düşünmeyip daha geniş düşünmek gerekmektedir.

ÖRNEK
- Velayeti annede olan bir çocuğu, baba hafta sonu almaya gelmesine rağmen anne çocuğu teslim etmediğinde babanın polis zoruyla evden çocuğu alması
- Asker kaçağı gencin evden polis zoru ile alınması
- Yıkım kararı verilen bina için bina sakinlerinin polis zoru ile binadan boşaltılması

Bu örneklerde de görüldüğü gibi borç, para borcu olmayabilir. Cebrî icrada, yerine getirilmeyenlerin devlet otoritesi zoru ile yerine getirilmesi söz konusudur.

TAZMİNAT

Hukuka aykırı fiillerde bulunulduğunda bu fiiller özel hukukta haksız fiil olarak adlandırılır.

Haksız fiil sonrası zarar gören kişinin zararının tazmin edilmesi gerekir. Tazminat maddi olabileceği gibi manevi de olabilir.

- **Maddi Tazminat:** Zarara uğrayan kimseye, zararının zarar veren tarafça aynen ya da nakden ödenmesidir.
- **Manevi Tazminat:** Zarar görenin yaşanan olaydan üzüntü ve keder duyması durumunda, zarar verenin bu hususları karşı tarafa ödemesi ile giderilir. Genellikle para ile ödeme yapılırken bazı durumlarda hâkimce kamu önünde özür dileme, yalanlama şeklinde de yaptırımlar öngörülebilir.

Dikkat Edilmeli

Maddi ve manevi tazminat davası aynı anda açılabilir.

ÖRNEK Gazetede hakkında çıkan asılsız haber ile satışları düşen ve itibarı zedelenen bir firmanın, gazeteye hem maddi hem de manevi tazminat davası açması mümkündür.

Dikkat Edilmeli

Bazı soru köklerinde zarar verilmeyip haksız fiil ya da sözleşmeye aykırılıktan bahsedilir. Bu sorularda da cevap tazminattır.

HÜKÜMSÜZLÜK

Hukukun aradığı şekil şartına ya da hukukun kendisine aykırı işlemler hükümsüz yani geçersiz sayılır. Yokluk, butlan ve tek taraflı bağlamazlık olarak üçe ayrılır.

1) Yokluk: Hukukun bir işlem için öngördüğü ana kurucu unsurlara uyulmadan, şekil şartı dikkate alınmadan gerçekleşen işlemler yokluk hükmündedir.

ÖRNEK Resmî evlendirme memuru önünde yapılmayan evlilik, ana kurucu unsur olan resmî evlendirme memuru hususuna uyulmadığı için yokluk sayılır.

İmam nikâhı yokluk kapsamındadır.

ÖRNEK Türk hukuk sistemine göre hemcinslerin evliliği (kadın-kadın/erkek-erkek) yok hükmündedir.

2) Butlan: Bir işlemin hukukun aradığı emredici unsurlara uyulmadan, ahlak ve kamu düzenine aykırı olarak gerçekleşmesi o işlemi butlanla sakatlar. Butlan, mutlak ve nisbi olmak üzere ikiye ayrılır.

BUTLAN

Mutlak Butlan
- Şekil şartı tamdır.
- Emredici hususlara aykırılık vardır.
- İlgili olan herkes dava açabilir.
- Zaman aşımı yoktur.

ÖRNEK
Akıl hastasının evlenmesi

Nisbi Butlan
- İrade sakatlığı hata, hile, ikrah (tehdit) ile yapılan işlemdir.

ÖRNEK Sarhoş birinin evlenmesi

ÖRNEK Resmî evlendirme memuru önünde evlenen kadın ve erkekten birisinin akıl hastası olması mutlak butlan, sarhoş bir kimsenin evliliği ise nisbi butlandır.

3) Tek taraflı bağlamazlık: Gerekli kurucu unsurların bulunmasına rağmen hukuki sonucun doğması için tamamlayıcı bir unsurun sonradan gerçekleşmesine bağlı olan işlemlerdir.

ÖRNEK 16 yaşındaki bir küçüğün babasının kredi kartı ile yaptığı bilgisayar alışverişi.

İPTAL

Hukuk kurallarına aykırı olarak yapılan idari işlemlerin yetkili makamlarca ortadan kaldırılması işlemine denir.

ÖRNEK Belediye tarafından alınan yıkım kararının ortadan kaldırılması. (Burada belediyenin idare olduğunu unutmayalım.)

Dikkat Edilmeli

- İptal için idare kelimesi aranmalıdır.
- Ancak idare direkt verilmeyip bizim çıkartmamız istenebilir. Belediye, vergi dairesi, muhtar, millî eğitim müdürü, okul müdürü vs.

"İptal için görevli mahkeme idare mahkemesi, yargı ise idari yargıdır."

İdare aleyhine açılacak davalar iki türlüdür.

- *İptal davası*
- *Tam yargı davası*

HUKUK KURALLARI

*Hukuk kuralları **emredici, yedek ve tanımlayıcı** olmak üzere üçe ayrılır.*

1) EMREDİCİ HUKUK KURALLARI

Tarafların hukuki işlem yaparken aksine bir hüküm ifade edemeyecekleri değiştirilemez hukuk kurallarıdır.

ÖRNEK Medeni Kanun'a göre evlilik resmî evlendirme memuru önünde yapılmalıdır.

Emredici hukuk kurallarının konulma sebepleri:

- *Genel ahlakı korumak*
- *Zayıfları korumak*
- *Kamu düzenini korumak*

2) YEDEK HUKUK KURALLARI

Tarafların aksine hüküm ifade edebileceği hukuk kurallarıdır. Yedek hukuk kuralları; tamamlayıcı ve yorumlayıcı olmak üzere ikiye ayrılır.

***a) Tamamlayıcı hukuk kuralları:** Tarafların aksine hüküm ifade edebilecekleri hususlarda öngörülmeyen ya da öngörülemeyen konuların tamamlanmasını sağlar.*

ÖRNEK Tarafların sözleşme yaparken ifa yerini belirtmemeleri durumunda borçlar kanunu devreye girer ve "Tarafların öngörmediği bu hususu para borçları için alacaklının ikametgâhıdır." diyerek tamamlar.

Dikkat Edilmeli

Tamamlayıcı hukuk kuralı için paragrafta eksik bir ifade görmeye çalışın. Eksik olanı tamamlayacaktır. Belirtmedikleri, söylemedikleri, kararlaştırmadıkları gibi.

b) Yorumlayıcı hukuk kuralları: Tarafların sözleşme yaparken öngördükleri hususların yeterince açık olmaması durumunda hususu yorumlama konusunda ortaya çıkan yedek hukuk kuralı çeşididir.

ÖRNEK Kira sözleşmelerinde belirtilen ay başı ile kastedilen, ilgili ayın 1'idir.

Dikkat Edilmeli

Yorumlayıcıda eksik bir hüküm yoktur. Her şey belirtilmiş ancak belirtilen husus yeterince açık değildir. Yoruma ihtiyacı vardır.

3) TANIMLAYICI HUKUK KURALLARI

Hukuki bir kavramın ne olduğunu açıklayan hukuk kuralıdır. Aynı Türkçedeki gibidir. "dir" ile biter ve daha da önemlisi "nedir" sorusuna anlamlı cevap verir.

ÖRNEK Medeni Kanun'a göre nişanlanma, evlilik vaadidir.

Hangi ÖRNEK

Medeni Kanuna göre evlilik, resmî evlendirme memuru önünde yapılmalıdır.

Hangi ÇÖZÜM

Medeni Kanun, evliliğin resmî evlendirme memuru önünde yapılmasını emreder. Emredici hukuk kuralıdır. Bu örnekte bazen tanımlayıcı hukuk kuralı düşünülür ancak "-dır, -dir" eki ile bitmesi yetmez. "Nedir?" diye sorup kavramı karşılayan anlamlı bir cevap almalıyız, unutmayın!

HUKUK TÜRLERİ

*Hukuk türleri **mevzu, pozitif, tarihî ve ideal** olmak üzere dörde ayrılır.*

1) Mevzu Hukuk: Belirli bir dönemde yürürlükte olan yetkili makamlarca konulan hukuk kurallarıdır.

Bu tanımda geçen yetkili makamlarca ifadesiyle kastedilen yazılı kaynaklardır.

ÖRNEK 1982 Anayasası

2) Pozitif Hukuk (Müspet): Belirli bir dönemde yürürlükte bulunan yazılı ve yazısız kaynakların tümüne pozitif hukuk denir.

ÖRNEK 1982 Anayasası

Yarıcılık geleneği

3) İdeal Hukuk (Tabii Hukuk-Doğal Hukuk): Olması istenen hukuktur.

ÖRNEK Kamuya açık alanlarda sakız çiğnenmesinin yasaklanmasına dair kanun. Böyle bir kanun yürürlükte olmayıp olması istenmektedir.

4) Tarihî Hukuk: Geçmişte yürürlükte bulunan kaynaklardan oluşan hukuk türüdür.

ÖRNEK 1961 Anayasası

Dikkat Edilmeli

Mevzu Hukuk = Yazılı kaynak
Pozitif Hukuk = Yazılı ve yazısız kaynak
Tarihî Hukuk = Geçmişte yürürlükte bulunan
İdeal = Olması gereken

HUKUK KAYNAKLARI

Hukuk Kaynakları

Yazılı Kaynaklar
- Anayasa
- Kanun
- Uluslararası ant.
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- Yönetmelik
- Genelge

Yazısız Kaynaklar
- Örf ve Âdetler

Yardımcı Kaynaklar
- Doktrin(Bilimsel görüş)
- İçtihadler
- Yargısal kararlar

Dikkat Edilmeli

Örf ve âdetin hukuka konu olabilmesi için taşıması gereken unsurlar:

- Maddi unsur: Devamlılık, tekrarlanma
- Manevi unsur: Genel inanış
- Hukuki unsur: Maddi yaptırım

ÖRNEK Ahmet, kan davalısı Mehmet'i öldürmüş ve hâkim kan davası geleneğini ceza verirken dikkate almamıştır. Kan davasında maddi ve manevi unsur vardır. Ancak hukuki unsuru taşımaz.

Dikkat Edilmeli

Örf ve âdetin hukuka konu olan ceza hukukunda hâkimleri yazılı kaynaklar bağlar.

İçtihadi Birleştirme Kararı:

- *Mahkemelerin aynı konu için verdiği farklı kararların yüksek mahkeme tarafından tek bir kararda birleşmesidir.*
- *İçtihadi birleştirme kararları bağlayıcıdır.*

NORMLAR HİYERARŞİSİ

Anayasa
↓
Kanun – OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi – Uluslararası Antlaşmalar
↓
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
↓
Yönetmelik
↓
Genelge

BOŞLUK TÜRLERİ

1) Hukuk Boşluğu

Yazılı ve yazısız kaynakta (pozitif hukukta) bir konuda somut olaya uygulanacak bir hükmün bulunmaması durumunda hâkimin hukuk yaratarak doldurduğu boşluktur.

2) Kanun Boşluğu

Bir konunun çözümü için yazılı kaynakta somut olaya uygulanacak hükmün bulunmaması sonucu ortaya çıkan boşluktur.

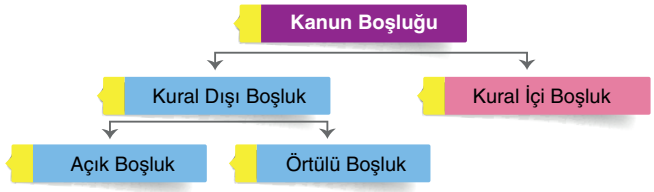

Kural içi boşluk: Kanun koyucu tarafından bilerek, isteyerek bırakılan boşluk türüdür. Hâkim takdir yetkisini kullanır.

ÖRNEK Tazminat ile ilgili kanunda hükümler bulunmakta olup miktar kısmı kanun koyucu tarafından hâkimin takdir yetkisini kullanması için bilerek, isteyerek boş bırakılmıştır.

Kural dışı boşluk: Kanun koyucu tarafından bilmeden, istemeden bırakılan boşluk türüdür.

- Kanun koyucunun ihmalkâr tutumu
- Teknik gelişmeler
- Sonradan yapılan değişiklikler

Gerçek boşluk (Açık boşluk): Kanunda somut olaya uygulanacak hiçbir hüküm yoktur.

Gerçek olmayan boşluk (Örtülü boşluk): Kanunda hukuki olaylara ilişkin uygulanacak hüküm bulunmasına rağmen yetersiz ya da adaletsiz bir durum yaratacağı düşünülüyorsa oluşan boşluktur.

HUKUK DALLARI

KAMU HUKUKU ALT DALLARI
- Anayasa Hukuku
- İdare Hukuku
- Ceza Hukuku
- Yargılama Hukuku (Usul)
- Vergi Hukuku
- Devletler Genel Hukuku (Umumi)
- İcra İflas Hukuku

KARMA HUKUK ALT DALLARI
- İş Hukuku
- Bankacılık Hukuku
- Çevre Hukuku
- Toprak Hukuku
- Fikrî ve Sanat Eserleri Hukuku

ÖZEL HUKUK ALT DALLARI
1) Medeni Hukuk
   - Kişiler Hukuku
   - Aile Hukuku
   - Eşya Hukuku
   - Miras Hukuku
2) Borçlar Hukuku
3) Ticaret Hukuku
   - Ticari İşletme Hukuku
   - Deniz Ticareti Hukuku
   - Şirketler Hukuku
   - Kıymetli Evraklar Hukuku
   - Sigorta Hukuku
4) Devletler Özel Hukuku
   - Yabancılar Hukuku
   - Uyrukluk / Vatandaşlık
   - Kanunlar İhtilafı

KAMU HUKUK ALT DALLARI

1) Vergi Hukuku

Vergi: Devletin gerçek ya da tüzel kişilerden zorla ve karşılıksız aldığı ekonomik değerdir.

Konulara Göre Vergi Türleri

Gelir Üzerinden Alınan Vergiler	Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler	Servet Üzerinden Alınan Vergiler
• Gelir Vergisi • Kurumlar Vergisi	• KDV • ÖTV • Banka ve Sigorta	• Emlak Vergisi • Veraset ve İntikal Vergisi • Motorlu Taşıtlar Vergisi

Vergi İlkeleri

Genellik İlkesi: Herkesten vergi alınması

Adalet İlkesi: Herkesin mali gücüne göre vergi ödemesi

Kanunilik İlkesi: Vergilerin kanunla konup kanunla kaldırılması

Dikkat Edilmeli

Devletin Elde Ettiği Diğer Gelirler

Vergi: Karşılıksız

Resim: İzin karşılığı

Harç: Kamu hizmeti karşılığı

Şerefiye: İmar, iskân, bayındırlık karşılığı

Hangi ÖRNEK

Devletin izin karşılığı elde ettiği gelire ne ad verilir?

Hangi ÇÖZÜM

Devletin izin karşılığı elde ettiği gelir resim geliridir.

2) Ceza Hukuku

Fiil: İşlenen suç, suçun konusu, eylem

Fail: Fiili işleyen

Mağdur: Fiilden zarar gören

İlliyet bağı (nedensellik): Neden-sonuç ilişkisi

SUÇUN UNSURLARI

- Kanunilik (Tipiklik)
  - Kanunsuz suç ve ceza olmaz.
- Maddi (Hareket)
  - İcra
  - İhmal
- Manevi (Kusurluluk)
  - Kast
  - Taksir

Kanunilik: Suç ve cezalar ancak kanun ile konulabilir. Yürütmenin düzenleyici işlemleri ile ceza konulamaz.

Maddi Unsur

İcra: Suç işlemek

İhmal: Yapılması gereken bir şeyin yapılmaması ya da yapılmaması gereken bir şeyin yapılması

Manevi Unsur

Kast: Bilerek, isteyerek suç işlemek

Taksir: Bilmeden, istemeden suç işlemek

ÖRNEK Hastasına iki saatte bir ilaç vermesi gereken hemşire ilacı vermeyi unutarak hastasının ölümüne sebep olmuştur. Bu örnek kanunilik unsurunu taşımaktadır. Türk Ceza Kanunu'na göre bir kişinin ölümüne sebep olmak suçtur. Maddi unsur içinde icraya, manevi unsurda ise taksire girmektedir.

Suç ve Cezaya İlişkin Anayasal İlkeler

- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz.
- Kimseye suçu işlediği zaman ve kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konur.
- Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılmaz.
- Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.
- Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.
- Ceza sorumluluğu şahsidir.
- Hiç kimse sadece sözleşmeden doğan yükümlülüğü yerine getirmemesinden dolayı özgürlükten alıkonulamaz.
- Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

- İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz.
- Silahlı kuvvetlerin iç düzeni açısından bu kurala kanunla istisnalar getirilebilir.
- Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez.

3) İdare Hukuku

- Kamu kurum ve kuruluşları ile bu kuruluşların birbirleriyle ve bireylerle olan ilişkilerini içeren kamu hukuku dalıdır.

4) Anayasa Hukuku

- Devletin şeklini yapısını, organlarını ve kişilerin temel hak ve hürriyetlerini düzenleyen hukuk dalıdır.
- Anayasa hukukunun kaynağı 1982 yılında yürürlüğe giren T.C. Anayasası'dır.

5) İcra İflas Hukuku

- Mahkeme kararlarının devlet zoruyla yerine getirilmesini sağlayan ve bu konudaki kurallar ile borçlarını, zamanında ve rızaları ile yerine getirmeyen borçlulara karşı; alacaklıların, devlet kuvvetinin yardımıyla alacaklarını elde etmesini düzenleyen hukuk dalıdır.
- İcra hukuku zor kullanma yetkisini sadece devlete tanımıştır.
- Kişilerin iflasları ise iflas hukukunda düzenlenmiştir.
- İflas eden kişiye müflis, iflasa konu olan mallara ise iflas masası denir.

6) Yargılama Hukuku (Usul Hukuk)

- Mahkemelerin yargı görevini yerine getirirken uyguladıkları yol ve yöntemlerle ilgili hukuk kuralları yargılama hukuku içinde yer alır.
- Yargılama hukuku, ceza yargılama hukuku, medeni yargılama hukuku ve idari yargılama hukuku gibi alt bölümlere ayrılır.
- Ceza yargılama hukuku, ceza davalarında, medeni yargılama hukuku, hukuk davalarında uygulanır.
- İdari yargılama hukuku idari davalarda uygulanır.

Savcı: Kamu adına dava açan kişi

Hâkim: Davaları karara bağlayan kişi

Davacı: İddialarda bulunan, dava açan taraf

Davalı: İddialara maruz kalan, kendisine dava açılan taraf

7) Devletler Genel Hukuku

Devletler ve devlet ile o devletin vatandaşı olmayan kişilerin konularını içeren kamu hukuku alt dalıdır.

ÖRNEK Türkiye ⟶ Almanya ⟶ Devletler Genel Hukuku
Ayşe ⟶ Almanya ⟶ Devletler Genel Hukuku

Uluslararası hukukun kaynakları:

- Uluslararası antlaşmalar
- Uluslararası gelenek kuralları
- Hukukun genel ilkeleri

ÖZEL HUKUK ALT DALLARI

1) MEDENİ HUKUK

- Özel hukukun en geniş kapsamlı alt dalıdır.
- Kişinin doğumundan ölümüne kadar geçen özel hukuk ilişkisinden doğan bütün konuları düzenler.

Medeni hukukun bölümleri:

Medeni hukukun bölümleri dörte ayrılır: kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku, eşya hukuku

A) Kişiler Hukuku

Kişiler hukukunun konuları;

kişi, kişi türleri, kişiliğin başlangıcıvkişiliğin sona ermesi, kişi ehliyetleri, kişi hakları, hısımlık kişiler hukukunun konusuna girer.

Kişi: Hak ve borç sahibi varlıklara kişi denir.

Kişi Türleri:

- Gerçek kişi
- Tüzel kişi

Gerçek Kişi: İnsanlar gerçek kişi olarak tanımlanır.

Gerçek Kişiliğin Başlangıç Anı: Sağ ve tam doğumdur.

Dikkat Edilmeli

- Sağ doğum ile bebeğin nefes alması ifade edilir.
- Tam doğum ile bebeğin anne karnından ayrılması ifade edilir.
- Tam doğum ile kastedilen bebeğin vücut bütünlüğü değildir.
- Tam ve sağ doğan bebek birkaç saniye yaşayıp ölse dahi gerçek kişidir. Bu bilgi özellikle miras hukuku açısından önemlidir.

ÖRNEK Annesinin karnından sağ olarak ayrılan Ayşe birkaç saniye yaşayıp ölmüştür. Ayşe gerçek kişidir. Kendisinden önce ölen ve kendisine bırakılan dedesinin mirasına hak kazanır.

Hak Ehliyeti

Hak ve borçlara sahip olabilme ehliyetidir.

Hak ehliyetinin başlangıcı: Sağ ve tam doğmak koşulu ile bebeğin anne rahmine düştüğü andır.

- Hak ehliyeti pasif bir ehliyettir. Herkes sahiptir.

Fiil Ehliyeti

Hak ve borçları kullanabilme ehliyetidir.

- Fiil ehliyeti aktif bir ehliyettir. Herkes sahip değildir.

Fiil Ehliyetinin Koşulları

1) Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak

Makul hareket edebilme yeteneğidir. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilme yeteneğidir.

Ayırt etme gücünün varlığını engelleyen hâller:

- Yaş
- Akıl zayıflığı
- Akıl hastalığı
- Sarhoşluk

2) Ergin Olmak

- Erginlik, yaşın gerektirdiği sorumlu davranışlarda bulunmaktır.

a) Normal erginlik

- 18 yaşının doldurulması ile kazanılır.

b) Evlenme yoluyla erginlik

- Olağan evlenme yaşı: 17 yaşının doldurulması (ailenin izni ile)
- Olağanüstü evlenme yaşı: 16 yaşının doldurulması (mahkemenin izni ile)

c) Mahkeme kararıyla erginlik:

15 yaşını dolduran bir çocuğun,

- Kendi isteği
- Çocuğun menfaati
- Ailenin rızası
- Mahkemenin onayı

ile mümkündür.

ÖRNEK 15 yaşını dolduran Ahmet'in ergin olmadığı gerekçesi ile katılamadığı bir müsabakaya mahkeme kararı ile ergin kılınıp katılmasının sağlanması.

Dikkat Edilmeli

- Mahkeme kararıyla ergin kılınan kişi evlenemez.
- Mahkeme kararı ile erginlik yaş büyütme değildir.

3) Kısıtlı Olmamak

Kısıtlılık hâlleri:

- Akıl hastası olmak
- Akıl zayıflığı yaşamak
- Kötü yaşam tarzı sergilemek
- Savurgan tutum izlemek
- Alkol ya da madde bağımlısı olmak
- 1 yıl ya da üzeri hapis cezası almış olmak

Kişinin rızası ile kısıtlılık; yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik, ağır hastalıktır.

Dikkat Edilmeli

- Yaş küçüklüğü kısıtlanma sebebi değildir.

Ehliyet Türleri

Fiil ehliyeti türleri dört tanedir.

Tam Ehliyetliler: Ayırt etme gücüne sahip ergin ve kısıtlı olmayan kişilerdir. Fiil ehliyetleri vardır. Hukuki işlem yapar ve sorumlulukları tamdır.

Sınırlı Ehliyetsizler: Ayırt etme gücüne sahip, ergin olmayan veya ergin ama haklarında kısıtlılık kararı bulunan kişilerdir.

Dikkat Edilmeli

Sınırlı ehliyetsizler yasal temsilcisinin izni olsa bile,

- Vakıf kurmak,
- Bağış yapmak,
- Kefil olmak

eylemlerini yapamazlar.

Tam Ehliyetsizler: Ayırt etme gücü bulunmayan kişilerdir.

Sınırlı Ehliyetliler: Ayırt etme gücüne sahip, kısıtlı olmayan, ergin, kendisine yasal danışman atanmış kişilerdir.

ÖRNEK

25 yaşında ayırt etme gücü olan, 8 ay hapis cezası alan Ayşe → Tam Ehliyetli

AEG olan 19 yaşındaki 11 ay hapis cezası alan evli Leyla → Sınırlı Ehliyetli

13 ay hapis cezası almış AEG olan 35 yaşındaki Fatma → Sınırlı Ehliyetsiz

40 yaşında AEG olmayan Ali → Tam Ehliyetsiz

Gerçek Kişiliğin Sona Ermesi

1) Ölüm:

Gerçek kişiliği doğal yolla sona erdirir. (10 gün içinde nüfusa bildirilmesi gerekir.)

2) Ölüm Karinesi:

- Ölümüne kesin gözle bakılacak durumlarda
- Cesede ulaşılamaması durumunda
- Mahallin en büyük mülki amiri ölüm karinesi kaydını düşer.

Karine: Bilinen bir olgudan bilinmeyen sonuçların çıkarılmasıdır. Aksi ispat edilebilir durumdur.

ÖRNEK Fırtınalı bir havada denize açılan balıkçı Ahmet ölümüne kesin gözle bakılacak bir durumda kaybolmuş ve Ahmet'in cesedine ulaşılamamış olması

ÖRNEK Ölüm karinesi için,

Kesin gözle,

Cesede ulaşılamamış

Birlikte Ölüm Karinesi

Birden fazla kişinin ölümü durumunda kimin önce kimin sonra öldüğü tespit edilemiyorsa hepsi aynı anda ölmüş sayılır.

ÖRNEK Kendilerinden haber alamadıkları için endişelenen komşular Ahmet amca ve Meral teyzenin kapısını çalıyorlar. Ses gelmeyince endişelenip kapıyı kırıyorlar. Komşular, yaşlı çiftin soba zehirlenmesinden yerde yatan cesetlerine ulaşıyorlar.

Dikkat Edilmeli

Miras hukuku açısından önemlidir. Aynı anda ölenler birbirlerine mirasçı olamazlar.

ÖRNEK Birlikte ölüm karinesi için;
Cesede ulaşılacak
Kimin önce kimin sonra öldüğü bilinmeyecek

3) Gaiplik:

Kaybolma

Hukukta iki şekilde kaybolma vardır.

1) Ölümüne olası gözle bakılacak bir tehlike içinde kaybolma:

Gaiplik kararı: 1 yıl

Miras: 5 yıl (teminatlı)

2) Kişinin kendisinden uzun zamandır haber alınamaması

Gaiplik kararı: 5 yıl

Miras: 15 yıl (teminatlı)

Gaiplik kararında görevli mahkeme: Sulh hukuk mahkemesidir.

ÖRNEK Gaiplik için,
Ölüm tehlikesi
Uzun zamandır haber alınamaması

Hangi ÖRNEK

Avlanmak için ormana giden Mehmet, evine dönmesi gereken zamanda dönmemiş ve endişelenen eşi karakola gitmiştir .Ormanda yapılan aramada Mehmet'in kişisel eşyalarına rastlanmıştır. Ölüm tehlikesi içinde kaybolan Mehmet için gerçek kişilik nasıl sona ermiştir?

Hangi ÇÖZÜM

Gaiplik (Ölüm tehlikesi geçiriyor.)

Hangi ÖRNEK

Fırtınalı bir havada balığa çıkan Ahmet, akşam dönmemiştir. Kıyıya vuran tekne parçaları Ahmet için ölümüne kesin gözle bakılacak bir durumda kaybolmayı işaret etmiş ve Ahmet'in cesedine ulaşılamamıştır.

Hangi ÇÖZÜM

Ölüm karinesi (Cesede ulaşılamamış ve kesin gözle ifadesi geçiyor.)

Gaiplik Kararının Hüküm ve Sonuçları

- Gaiplik kararı, o kişinin ölmüş olduğuna ilişkin karine oluşturur.
- Gaiplik kararı, verildiği tarihten itibaren değil, geriye dönük olarak gaibin ölümüne olası gözle bakılacak bir durumda kaybolduğu veya ondan en son haber alındığı tarihten itibaren hükümlerini doğurur.
- Gaiplikte evlilik kendiliğinden sona ermez, gaibin eşi evliliğin düşmesi için ayrıca dava açmalıdır.
- Gaibin mirası teminat karşılığında mirasçılara teslim edilir.

Kişiler Arası Hak

Hukuk düzeni tarafından kişilere sağlanmış menfaatlerdir.

Dikkat Edilmeli

- **Hakkın kazanılmasında:** İyi niyet (Subjektif iyi niyet)
- **Hakkın kullanılmasında:** Dürüstlük Kuralları (Objektif iyi niyet)
- **İyi niyet:** Bir kimsenin bir konu hakkındaki bilgisizliğidir. Hakkın kazanılmasında, hakkın kazanılmasındaki engeli bilmemek.

ÖRNEK Pazardan alınan bir parfümün çalıntı olduğunu bilmeyen Ayşe Hanım, iyiniyetle parfümün hakkını kazanır.

Hakların Kazanılması

Aslen Kazanma

- Denizden tutulan balık
- Çöpte bulunan sahipsiz elbise

Devren Kazanma

- Satış ➜ Satın alınan ev
- Miras
- Bağış

Sahipsiz Taşınır: Sahiplenilir.

Sahipsiz Taşınmaz: İşgal edilir.

Hakkın Kazanılması / Kaybedilmesi

1) Hukuki Olay: Hukuk düzeni tarafından kendisine sonuç bağlanan olaylar.

ÖRNEK Doğum, ölüm

Hukuki olayda irade olup olmaması aranmaz. Kişi iradesi ile hamile kalıp anne olsa da iradesi dışında hamile kalıp anne olsa da velayet hakkını doğum ile kazanır.

2) Hukuki Fiil: İnsan iradesinin ürünü eylemler

ÖRNEK İntihar teşebbüsü

Hukuki fiilde irade aranır. Kendi irademiz ile yaptığımız eylemler bize hak kazandırır ya da kaybettirir.

3) Hukuki İşlem: Hukuki bir sonuç doğurmak üzere tarafların karşılıklı iradesi açıklaması.

ÖRNEK Satım sözleşmesi

Hukuki işlemde birden fazla irade vardır. Hukuki işlem olması için karşılıklı irade açıklaması dışında, hukuki bir sonuç da doğurması gerekir.

Dikkat Edilmeli

İrade olup olmamasına bakılmaksızın → Hukuki olay (İrade aranmaz.)

İnsan iradesinin ürünü eylemler → Hukuki fiil (İrade aranır.)

Birden fazla kişinin irade açıklaması → Hukuki işlem (Birden fazla irade)

Özel Haklar

Haklar, özel haklar ve kamu hakları olmak üzere ikiye ayrılır.

Özel haklar dört bölümde incelenebilir:

1) Niteliklerine Göre Özel Haklar

Mutlak haklar: Herkese karşı ileri sürülebilen haklardır.

ÖRNEK Mülkiyet hakkı, velayet, vesayet hakkı…

Nisbi haklar: Belli kişilere karşı ileri sürülebilen haklardır. Üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

ÖRNEK Alacak hakkı, nafaka hakkı

2) Konularına Göre Özel Haklar

Malvarlığı hakları: Parayla ölçülebilen bütün hak borç ve yükümlülüklerdir.

ÖRNEK Mülkiyet hakkı, alacak hakkı, telif hakkı…

Kişilik hakları: Kişinin ismi, resmi, maddi ve manevi vücut bütünlüğü üzerindeki haklarıdır.

3) Devredilebilmelerine Göre Özel Haklar

Devredilebilen haklar: Hukuki bir sözleşme ya da miras yolu ile el değiştirebilen haklardır.

ÖRNEK Mülkiyet, telif, alacak hakkı

Devredilemeyen haklar: Hukuki bir sözleşme ya da miras yolu ile el değiştirmesi mümkün olmayan haklardır.

ÖRNEK Kişilik hakları, nişan bozma, boşanma davası, soybağının reddi, mahkeme kararı ile erginlik

4) Hukuki Etkilerine Göre Özel Haklar

Yenilik doğurucu haklar (İnşai haklar): Kullanılması ile yeni bir hukuksal ilişki yaratan (kurucu yenilik doğurucu), mevcut bir durumu değiştiren (değiştirici yenilik doğurucu) ve mevcut bir durumu ortadan kaldıran (bozucu yenilik doğurucu) haklardır.

ÖRNEK Bir firmadan beyaz eşya satın almak kurucu yenilik doğurucu,
Beyaz eşyayı ayıplı olduğu için değiştirmek değiştirici yenilik doğurucu,
Beyaz eşyayı iade edip satım sözleşmesini feshetmek bozucu yenilik doğurucu haktır.

Alelade hakları: Velayet hakkı

Hakkın Korunması

Haklar, kişinin kendini eliyle ve devlet eliyle olmak üzere iki şekilde korur.

1) Kişinin Hakkını Kendi Eliyle Koruması

a) Meşru müdafaa

b) Zaruret hâli (ıztırar hâli)

c) Kuvvet kullanma

2) Hakkın Devlet Eliyle Korunması

a) Talep hakkı

b) Dava hakkı

1) Kişinin Hakkını Kendi Eliyle Koruması

a) Meşru müdafaa (Haklı savunma): Kişinin kendisi ya da yakınlarının canını veya malını tehlikeden korumak için giriştiği müdafaadır. Meşru müdafaada saldırının ya da tehlikenin devam ediyor olması gerekir.

b) Zaruret hâli (Iztırar hâli): Bir kimsenin kendisinin ya da yakınlarının canını ya da malını tehlikeden korumak için olayla ilgisi olmayan üçüncü kişinin malına zarar vermesi

ÖRNEK Yangın çıkan bir eve ulaşamayan ekiplerin yan evin kiremitlerini kırarak ulaşması

c) Kuvvet kullanma: Bir hakkı elde etmek için veya o hakkı saldırılara karşı korumak için hak sahibinin kullandığı güçtür.

ÖRNEK Hesabı ödemeden kaçmak üzere olan müşterinin garson tarafından tutulması

2) Hakkın Devlet Eliyle Korunması

a) Talep hakkı: Hakların idareden talep edilmesi

ÖRNEK Eski eşinden şiddet gören bir bayanın karakola gidip şikayette bulunması

b) Dava hakkı: Talep hakkının mahkeme önünde kullanılmasıdır.

ÖRNEK Teslim edilmeyen malzemeler için firmaya dava açılması

TÜZEL KİŞİ

Kamu Hukukunda Tüzel Kişi	Özel Hukukta Tüzel Kişi
• **Kişi Toplulukları** İl Özel İdaresi, Belediye, Köy • **Mal Toplulukları** TRT, Üniversite, YÖK	• **Kişi Toplulukları** Dernek, Şirket, Sendika • **Mal Toplulukları** Vakıf

Özel Hukuk Tüzel Kişiliğinin Başlangıcı

Bildirim sistemi: Kurucuların iradelerini açıkladıkları an.

ÖRNEK Dernek

İzin sistemi: Devletten ilgili tüzel kişilik için izin alınmasıdır.

ÖRNEK Kamu yararlı kuruluşlar

Tescil: Tüzel kişiliğin doğabilmesi için resmî sicile tescil anıdır.

ÖRNEK Şirketler

Özel Hukuk Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

İnfisah (Dağılma)

- Amacını gerçekleştirmiş olma,
- Olağan genel kurul toplantısını üst üste iki kez yapmaması,
- Yönetim kurulunu oluşturamaması,
- Aciz hâle düşmesi (borçları ödeyemeyecek hâle gelmesi, kendiliğinden sona erme.

Fesih (Dağıtılma)

- Tüzel kişinin kurucularının ya da mahkeme tarafından ortadan kaldırılmasıdır.
- Hukuka, ahlaka ve adaba aykırı hareket etmek mahkeme kararıyla fesih sebebidir.

Kişiler Arası Hısımlık

Gerçek kişiler arasında kan bağı ya da sözleşmeden doğan yakınlık ilişkisidir.

Kan Hısımlığı

Kan bağına dayanan hısımlıktır.

Üstsoy kan hısımlığı: Bizi doğuranlar. Anne baba, büyük anne, büyük baba...

Altsoy kan hısımlığı: Bizden üreyenler. Çocuklar, torunlar...

Yan soy hısımlığı: Biri diğerinden gelmeyip ortak kökten gelenler arasındaki hısımlık. Kardeş, teyze, amca, yeğen...

Kayın Hısımlığı

- Eşlerin birbirlerinin akrabaları ile hısımlığı.
- Boşanma olsa da kayın hısımlığı devam eder.
- Eşler birbirine hısım değildir.
- Dünürler de birbirlerine hısım değildir.
- Kadın, kocasının akrabaları; erkek, karısının akrabaları ile hısımdır.

Evlat Edinme Hısımlığı

- Evlat edinen ile evlat edinilen arasındaki hısımlıktır.
- Evlat edinme işleminden doğar.

Hangi ÖRNEK

Ayşe ile Ayşe'nin halasının kızı Esra arasındaki hısımlık derecesi nasıldır?

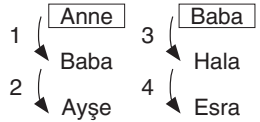

Hangi ÇÖZÜM

Hısımlıkta derece bulunurken gerçekleşen doğumlar sayılır. Her doğum bir derecedir. Yukarıdaki örnekte hala verilmiştir. Ayşe halası ile aynı ortak kökten gelmez. Hala varsa baba vardır. Babadan Ayşe ye ulaşırız. Haladan da Esra'ya ulaşırız. 4 doğum gerçekleşmiştir. Aynı ortak kökten gelenler birbirine yan soydur (kardeşimiz ve kardeş çocukları, amca hala, dayı, teyze). Soru kökünde üveylikten bahsetmediği için tam kan olacaktır.

4. derece yan soy tam kan hısımlığı

Kısa Yol: 1. derece: Anne, baba, çocuk
2. derece: Büyük anne, büyük baba, kardeş, torun
3. derece: Amca, hala, dayı, teyze, yeğen
4. derece: Kuzen

B) Aile Hukuku

Nişanlanma, evlilik, boşanma, velayet, soybağı aile hukukunun konularıdır.

Aileye ilişkin konularla ilgilenen, medeni hukukun kapsamı içinde yer alan bir hukuk dalıdır.

Aile hukukunun başlıca konuları; nişanlanma, evlenmenin koşulları ve hükümleri, boşanmanın koşulları ve sonuçları, mal rejimleri, aile konutu, soy bağı, evlat edinme, velayet, çocuğun nafaka hakkı, vesayet, kayyımlık, yasal danışmanlık, yardım nafakasıdır.

Hangi ÖRNEK

Aşağıdakilerden hangileri kişiler hukukunun konusuna girmez?

A) Hak B) Hısımlık C) Ehliyet
D) Soybağı E) Tüzel kişi

Hangi ÇÖZÜM

D seçeneği soybağı, aile hukukunun konusuna girmektedir. Hısımlık, kişiler hukukunun konusuna girerken soybağı, aile hukuku'nun konusuna girer.

Nişanlanma: Evlenme vaadiyle olur. Nişanlanma, yasal temsilcilerinin nişanlılık rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.

Evlenme: Tarafların evlilik birliği oluşturmak için yaptıkları hukuki işlemdir.

Evlenme Ehliyetinin Koşulları

Olağan evlenme yaşı: 17 yaşının doldurulması (Ailenin izni ile mümkündür.)

Olağanüstü evlenme yaşı: 16 yaşının doldurulması (Mahkeme izni ile mümkündür.)

Dikkat Edilmeli

Sağır ve dilsizlerde bu yaşlara +3 eklenir.

C) Miras Hukuku

Bir kişinin ölmesi durumunda para ile ölçülebilen hak ve borçlarının, malvarlığının kimlere ne oranda ne şekilde geçeceğini düzenleyen hukuk dalıdır.

Dikkat Edilmeli

Muris: Ölen, miras bırakan kişi
Tereke: Mirasa konu olan hak ve borçlar
Mirasçı: Terekeyi kabul eden kişi
Yasal Mirasçılar: Kan hısımlığı, eş, evlatlık, devlet

D) Eşya Hukuku:

Taşınır ve taşınmaz malları konu alan medeni hukuk alt dalıdır.

2) BORÇLAR HUKUKU

Kişiler arasındaki borç ilişkisini düzenleyen özel hukuk alt dalıdır.

A) Borçlar Hukukuna Hâkim Olan İlkeler

- Nisbilik
- İrade özerkliği
- Sözleşme serbestliği
- Eşitlik
- Şekil serbestliği
- Dürüstlük
- Kusurlu sorumluluk
- Üçüncü kişi aleyhine borç kurulamaması
- Sözleşmelerde ivaz (karşılık)
- Borçlunun yerleşim yerinde ifa

B) Borç İlişkisinin Unsurları

Borçlu – Alacaklı = Edim

Borçlu: Alacaklı tarafa edimi yerine getirmek zorunda olan taraf

Alacaklı: Borçlu taraftan edimin yerine getirilmesini isteme hakkına sahip olan taraf.

Edim: Borca konu olan unsur/davranış

Bir şeyi vermek, yapmak ya da yapmamak şeklinde ortaya çıkar. Edimin konusu ahlaka, adaba, hukuka aykırı olamaz.

BORCUN KAYNAKLARI

Hukuki İşlem ⟶ Haksız Fiil ⟶ Sebepsiz Zenginleşme

1) Hukuki İşlem

Hukuki bir sonuç doğurmak üzere tarafların karşılıklı yaptıkları irade açıklamasına sözleşme denir.

İcap/Teklif: *İrade açıklamalarından önce yapılana icap denir.*

Süreli İcap: *İcap belli bir süre ile sınırlıysa bunu süreli icap denir.*

ÖRNEK Mayıs sonuna kadar yapılacak alışverişlerde %50 indirim

Süresiz icap: *Teklif belli bir süre ile sınırlanmamışsa buna süresiz icap denir.*

Kabul: *İcaba verilen olumlu yanıttır.*

2) Haksız Fiil

Hukuka aykırı fiil-Haksız fiil-Zarar-Tazminat

ÖRNEK Arabasını parkettiği yere komşusunun arabasını parkettiğini gören Ahmet, komşusunun arabasının sileceklerini kırmıştır.

Ahmet'in eylemi hukuka aykırıdır. Tazminat borcunu yerine getirecektir.

3) Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Borçlar

Bir kimsenin mal varlığında haklı bir sebep olmadan diğer tarafın mal varlığı aleyhine çoğalmasıdır. Sebepsiz zenginleşmede taraflardan biri haklı bir sebep olmadan zenginleşirken diğer taraf aynı oranda fakirleşir. Sebepsiz zenginleşmede borç iadedir.

ÖRNEK Ahmet'e yatacak olan 10.000 TL'nin yanlışlıkla Mehmet'in hesabına yatması. Ahmet haklı bir neden yokken 10.000 TL tutarında fakirleşirken Mehmet aynı oranda zenginleşmiştir.

İrade ile İrade Açıklaması Arasındaki Uygunsuzlar

a) Muvazaa (Gizli İşlem): *İrade ile irade açıklaması arasında bilerek isteyerek yapılan uygunsuzluklardır.*

ÖRNEK Devletten mallarını kaçırmak isteyen Ahmet Bey'in mallarını arkadaşına satması muvazaadır. (mutlak muvazaa). Ahmet Bey'in iradesi (aklından geçen) mallarını devletten kaçırmak, irade açıklaması ise (dışarıdan görülen eylemi) mallarını arkadaşına satmasıdır.

ÖRNEK Sevgilisine evini bağışlamak isteyen Mehmet'in karısından çekindiği için sevgilisine evi tapuda satmış gibi göstermesi muvazaadır (nisbi muvazaa)

Dikkat Edilmeli

Mutlak muvazaa: Satış
Nisbi muvazaa: Bağışlama

b) İrade Bozukluğu: *Bir kimsenin iradesi ile irade açıklaması arasında bilmeden, istemeden oluşan uygunsuzluk.*

- *Hata (Dikkatsizlik)*
- *Hile (Yanılma)*
- *İkrah (Tehdit, korkutma)*
- *Gabin (Bir kimsenin cahilliğinden, tecrübesizliğinden yararlanma)*

Borç ilişkisinde İspat Yükü

İnkâr: *Borçlu tarafın borcun doğmadığını ileri sürmesi.*

İtiraz: *Borcun kabul edilmekle beraber sonuçların farklı olduğunun ileri sürülmesi.*

Defi: *Borcun ve sonuçlarının kabul edilip mevcut bir nedenden dolayı ödemekten kaçınma.*

Borcun Sona Erme Nedenleri

İfa: Borcun yerine getirilmesidir.

Tecdit (Yenileme): Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi.

İbra: Alacaklının alacağından vazgeçmesi, borçlunun da bunu kabul etmesidir.

Takas: İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel (vadesi gelmiş) ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.

Birleşme: Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.

ÖRNEK X ilaç firmasına ait iki arabanın yolda çarpışması durumunda borçlu da alacaklı da aynı ilaç firmasıdır.

Kusursuz İmkânsızlık: Borcun ifasının mümkün olmamasıdır. İfa borçlunun kusuru dışında imkânsız hâle gelmiştir (doğal afet).

ÖRNEK Vazo siparişinde vazonun deprem sonrası göçük altında kırılarak ifasının imkânsız hâle gelmesidir.

3) TİCARET HUKUKU

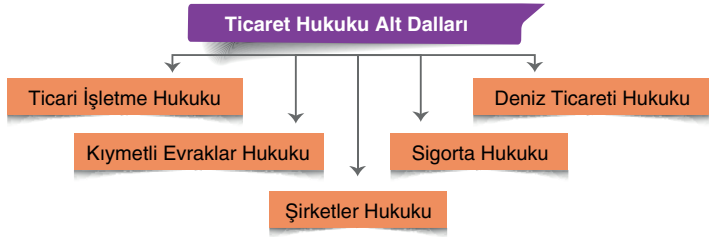

Dikkat Edilmeli Bankacılık hukuku, karma hukuk alt dalıdır.

Ticari İşletme Hukuku: Ticari işletmenin tanımı, kuruluşu, yönetimi gibi hususları inceler.

Tacir: Bir işletmeyi kısmen dahi olsa işleten gerçek ya da tüzel kişidir.

ÖRNEK Kuyumcu

Esnaf: Ancak kendi geçimini sağlayacak gelir elde eden, beden gücü ile çalışan, bilfiil işinin başında olan gerçek kişi.

ÖRNEK Bakkal

Kıymetli evraklar: Bono, poliçe, çek, hisse senedi, tahvil, konşimento gibi emre, nama ve hamile senetleri inceleyen hukuk dalıdır.

Sigorta Hukuku:

Sigorta: İleride doğabilecek risklere karşı alınan tedbirlerdir.

Şirketler Hukuku: Şirketleri ve bu şirketlerin işleyişini inceleyen hukuk dalıdır.

Deniz Ticareti Hukuku: Deniz yoluyla yapılan ticaret ilişkilerini inceleyen ticaret hukuku alt dalıdır.

4) DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

Vatandaşlık: Gerçek kişileri devlete bağlayan bağdır.

ÖRNEK Türk vatandaşı Ahmet

Uyrukluk (Tabiiyet): Kişileri ve şeyleri devlete bağlayan hukuki ve siyasi bağdır. Kişilerle kastedilen gerçek ve tüzel kişi, şeylerle kastedilen gemi ve uçaklardır.

ÖRNEK İngiliz uyruklu Tom
Alman uyruklu gemi
Rus uyruklu uçak
Türk uyruklu şirket

Yabancılar Hukuku: Bir ülkede bulunup o ülkenin vatandaşı olmayanlara yabancı denir. Yabancıların hangi haklardan yararlanacağı konularına yabancılar hukuku bakar.

Kanunlar Çatışması: Yabancı unsurları taşıyan özel hukuk ilişkilerinde ortaya çıkan anlaşmazlığın çözümünde hangi ülkenin kanunlarının geçerli olacağı ve hangi ülkenin mahkemesinin yetkili olacağı konularına bakar.

ÖRNEK Farklı iki ülke vatandaşlarının boşanma işleminin hangi ülke kanunlarına göre çözüme ulaşacağı ile ilgilidir.